

Rovarász Híradó

A Magyar Rovartani Társaság tájékoztatója
104. szám, 2021. december

Tartalom:

Rovarászoktól búcsúzunk — MRT Hírek
Rövid Hírek

Rovarársz Híradó

a Magyar Rovartani Társaság
negyedéves tájékoztatója

A tájékoztatóban megfogalmazott vélemények nem minden esetben tükrözik a Szerkesztőbizottság és a Magyar Rovartani Társaság vezetőségének álláspontját.

A Rovarársz Híradót alapította 1989-ben:
Nagy Barnabás

Felelős szerkesztő: Haltrich Attila (HA)
Cím: 2040 Budaörs, Kossuth L. u. 49.
Telefon: 20/4145453
Drótposta: attilahaltrich@gmail.com

Szerkesztő Bizottság: Balázs Klára (BK),
Katona Gergely (KG), Koczor Sándor (KS),
Puskás Gellért (PG), Rédei Dávid (RD),
Szalóki Dezső (SzD), és Szócs Gábor (SzG).

Magyar Rovartani Társaság (MRT)
1088 Budapest, Baross utca 13.

www.rovartani.hu

A Magyar Rovartani Társaság célja és feladata a rovaran általános művelése, elsősorban a magyarországi rovarvilág kutatása és vizsgálata, valamint a rovarani ismeretek terjesztése.

Elnökség (2021)

Elnök:	Haltrich Attila
I. alelnök:	Vas Zoltán
II. alelnök:	Szabóky Csaba
Titkár:	Dombi Orsolya
Előadásszervező:	Koczor Sándor
Jegyző:	Szóke Viktória

Szerkesztők (Folia. ent. hung.):	Vas Zoltán és Szóke Viktória
Pénztáros:	Szalóki Dezső

Számvizsgáló Bizottság

Elnök:	Both Vera
Tagok:	Balázs Klára Sulyán Péter Gábor

Ülések – a nyarat kivéve – minden hónap harmadik péntekén a MTM, Semsey Andor termében (1083 Budapest, Ludovika tér 2-6.), délután 4 órakor.

(a COVID-19 járvány miatt egyes ülésekre az aktuális helyzet függvényében online kerül sor)

Címlapon:

aranysujtásos holyva - *Staphylinus caesareus* (Cederhjelm, 1798)
(Coleoptera: Staphylinidae)

Grafika: *Varga Zsófia @HirviArt*
Károlyi Balázs fényképe alapján

Hányan veszünk részt egy rovarani ülésen?

A kérdés nem költői, ugyanis ha online tartjuk az ülést Zoom programmal, száz fő fölött fizetni kell. Az alatt ingyenes. Az MRT-nek nem jelent gondot ezért fizetni, de hát, ha nem muszáj, akkor minek?

Ráadásul most ősszel két ülésünk is volt, amit közösen szerveztünk a Magyar Biológiai Társasággal, akiknek vezetői szintén nem tudtak pontos adatokkal szolgálni.

Nézegetem három évre visszamenőleg a Jelenlétiben az aláírásokat, hogy hányan vettünk részt az egyes rovarani üléseken. Átlagban úgy 50–55-en, de volt olyan alkalom is, amikor 70-en, illetve 34-en voltunk jelen.

Ezt akasztotta meg a járvány 2020 elején: a januári és februári ülések még rendben lezajlottak, a márciusi ülés viszont már elmaradt, hogy aztán szeptemberben és októberben próbálkozzunk szabadtéren, a Budai Arborétumban, mérsékelt sikerrel.

Aztán ismét hosszabb szünet, majd próbálkozás a Zoom-al. Ez utóbbi nagy csalódás volt nekem!

Azt hittem ugyanis, hogy a Társaság 200 tagjának túlnyomó része azért nem vesz részt a havonta megrendezett előadó üléseken, mivel nehezebb esik megközelítenie a helyszínt, vagy vidéken lakik, esetleg külföldön. Tehát ha csak annyit kell tennie, hogy bekapcsolja a számítógépét, rákattint a csatolt meghívóban szereplő linkre, és máris „jelen van”, hallgathatja az előadásokat, akkor legalább a duplájára, ha nem többre emelkedik a résztvevők száma.

De nem, maradt az 50 körüli létszám, annyi változással, hogy a törzstagok egy része eltűnt, viszont megjelentek új érdeklődők, köztük ideiglenesen külföldön tartózkodó, vagy ott lakó tagok is elenyésző számban. Mondhatjuk, hogy a létszám nem változott semmit.

Amikor szemrehányóan megkérdeztem az egyik kollégámat, hogy „miért nem jelentkeztél fel, hiszen ott szoktál lenni mindig az üléseken, még a technikai előkészületekben is segíteni?” – visszakérdezett: „Ja, most volt?”

Érdekes volt, ahogy számolgattam az aláírásokat, egyeseknél nemcsak maga a személy képe jelent meg, de még az is, hogy az illető hol szokott ülni a teremben. Hogy szokott-e szunyókálni az előadások alatt, hogy a szünet után el szokott-e menni, vagy végig ott maradt, esetleg a zsíroskenyér-partira is, vagy az azutáni beszélgetésre?

Aztán eltűnt az aláírása, hogy nem sokkal rá ismét megjelenjen a neve, de most már nyomtatásban, a Meghívóban: emlékülést tartottunk a tiszteletére, emlékére...

HA

Rovarászként búcsúzunk

Papp László (1946–2021)

Aranyosgyárdiban született. A pécsi Nagy Lajos Gimnáziumban érettségizett, majd az ELTE Természettudományi Karának biológus szakán szerzett biológus diplomát 1970-ben. Első munkahelye a Természettudományi Múzeum Állattára volt. Egyetemi évei alatt Balogh János volt a mestere, az ő biztatására kezdett el legyekkel foglalkozni.

Munkahelyei: Természettudományi Múzeum (1970–1981), Állatorvos-tudományi Egyetem, Általános Állattani és Parazitológiai Tanszék (1982–1986), Magyar Természettudományi Múzeum Állattára (1986–2010). 16 éven át vezette az MTA-MTM Ökológiai Kutatócsoportját. Kandidátusi értekezését „Trágyában fejlődő legyek komplex vizsgálata” címmel 1976-ban védte meg, 1988-ban MTA doktori címet szerzett. 1990-ben megválasztották a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjának, 1998-ban lett rendes tag. Munkája eredményeként a Természettudományi Múzeum légygyűjteménye kb. 400.000 példánnyal gyarapodott, melyek közül több mint 90 ezret gyűjtött a trópusokon.

Tudományos munkáiban eddig 5 családot/alcsaládot, 97 új genust és 747 tudományra új légyfajt írt le. 368 könyvet, könyvfejezetet és tudományos folyóiratcikket írt, amire több mint 2700 független hivatkozást kapott. Számos szakmai-közéleti tisztséget töltött be hazai és nemzetközi szervezetekben. Az elnyert díjak közül az Ipolyi Arnold tudományfejlesztési díjat (OTKA), „A Magyar Ökológiáért” díjat (Magyar Ökológusok Tudományos Egyesülete). Széchenyi-díjat, a Frivaldszky Imre Emlékplakett arany fokozatát és a Magyar Parazitológusok Társaságának emlékermét kell kiemelni.

(Dr. Papp László, a 2020-as év Horváth Géza Emlékérem kitüntetettje, laudációja felolvasásra került 2022. február 22-én a MTA Disztermében)

Személyes emlékek Papp Lászlóról

Körülbelül tizenöt évvel ezelőtt gyakran látogattam el a Pestlőrincen található kis erdőbe egy hölgygel és egy kutyával. A séták alkalmával feltűnt, hogy az erdőcske egyes részein sárgatál csapdák vannak kihelyezve. Gondolkodtam is rajta, hogy milyen rovarász lakhat a közelben, mit is gyűjthet itt. Aztán egy tavaszi vasárnapon, úgy ebédidő előtt, a sárgatál csapdák környékén egy mackónadrágos, őszhajú, messziről igencsak ismerősnek tűnő férfiúra lettem figyelmes. Ahogy közelebb értem, felismertem, hogy akkori múzeumi munkatársam, Papp László vizsgálhatja a tálaikat. Meglepődtünk egymás megjelenésén e kis pesti erdőcskében, majd ez a találkozás számos közös hazautazást eredményezett, végig beszélgetve a metróról és a busztól. A téma természetesen mi más lehetett volna, mint a tudomány és a zootaxonómia.

Akkor már régóta ismertük egymást. A 2000-es évek elején, amikor a múzeumba kerültem, sokáig a lépcsőn ülve vártam, hogy valaki beérkezzen és beengedjen hajnalban a gyűjteménybe, mert kulcsfelvételi engedélyem sokáig nem volt. Ezen ücsörgésem alatt ismertem meg Papp Lászlót és Mahunka Sándort, későbbi főnökömet, aki egy darabig csak úgy ismert „a fiú, aki a lépcsőn ül”.

Papp Lászlóval személyes kapcsolatomban azonban csak a közös utazások során erősödött meg. Addig én egy másik, talán néha rivális, akadémikus „embere” voltam. Amikor a Zootaxonomiai Kutatócsoportot a Pálinkás-féle MTA megszüntette és a múzeum sem kért belőlem, nagyon nehezen találtam állást. Egyszer hazafele menet a múzeumból (ahol fizetés nélküli önkéntesként töltöttem állás nélküli időmet) a szokásos beszédfordulatával megszólított: „Öcsi, van már állásod?” – kérdezte, és javasolta, hogy keressem meg a Növényvédelmi Kutató Intézet (NKI) új fiatal igazgatóját, aki egy nagyon tehetséges fiatalember (Kiss Levente), és beszéljek vele. Kevesen tudják, de Papp Lászlónak köszönhetem, hogy az MTA, ma Eötvös Lóránd Kutatási Hálózat Agrártudományi Kutatóközpont Növényvédelmi Intézetének (ELKH ATK NÖVI) kutatója lettem és a jelen helyemen ülök.

Ezután már nem találkoztunk gyakran, nem jártam a pestlőrinci erdőben, és a múzeumba is ritkán mentem, de egyszer egy Rovartani ülésen összefutottunk, és megbeszéltük, hogy bemegyek hozzá a múzeumba és kicsit beszélünk az MTA körüli helyzetről. Nem kicsit, hanem sokat beszélgettünk, ő optimistább volt, én inkább pesszimista. Ezután a 66. Növényvédelmi Tudományos Napokon találkoztunk, amikor átvette a Szelényi Gusztáv Emlékalapítvány díját, és előadást tartott az akkori „projektjéről”: a hazai aknázólegyeket feldolgozó kötetekről. Ekkor erős fájdalom kínozza, de aki csak az előadását hallotta, ebből nem vett semmit sem észre. Még kétszer találkoztunk, Hornok Sándor barátom és a saját akadémiai doktori védésünkön, ahol mindkétszer ő volt a zsűrielnök. Úgy elnökölt, ahogy kell: felkészülten, szigorúan, de barátságosan.

Fotó: Haltrich Attila

Papp László a Dr. Szelényi Gusztáv emlékérem szenior fokozatának átvételekor.
(MTA, Növényvédelmi Tudományos Napok, 2019. február 18.)

Papp Lászlóval valami véget ért a magyar tudományban, elment az utolsó akadémikus zootaxonomus, így ma nincs képviselése ennek a tudományterületnek az akadémikusok között az MTA falain belül. Ráadásul a Biológia (VIII) osztály tagjai között ma már nincs rovarász, szemben az elmúlt időszakokkal, amikor sokszor több rovarkutató képviselte a sok egyéb biológus között ezt a fontos és szép tudományterületet. Ma csupán egyetlen akadémikus, Tóth Miklós, aki a rovarant képviseli az akadémikusok között, de nem a biológusoknál, hanem az Agrártudományok (IV.) osztályán.

Végezetül, aki nem olvassa Papp László cikkeit, annak hadd idézzem ide utolsó cikkének köszönetnyilvánítását, amely sokat elmond róla, mind emberről és mind kutatóról.

„Farewell remark. Dear Readers, this is my last paper in the taxonomy of Sphaeroceridae. In the last 50 years, I published much as regards the volume of books, book chapters and scientific papers. As for their quality, it is out of my competence to judge them. Those who used them with benefit are welcome. If I caused you annoyance, I beg your pardon. God bless you all.” — *Acta Zool. Acad. Sci. Hung.* 67 (2): 101–117.

(http://actazool.nmus.hu/67/2/ActaZH_2021_Vol_67_2_101.pdf).

Kontschán Jenő, ELKH ATK NÖVI

Gondolatok Papp Lászlóval kapcsolatban

Meghalt Papp László akadémikus. Nem voltam vele olyan viszonyban, hogy személyes hangvétele nekrológot írhasak róla, munkásságát sem ismertem részleteiben, hogy egy méltatást képes legyek összeállítani (szerencsére a legfontosabb eredményeit ő maga emelte ki: Papp 2021). Kaptam azonban tőle két tanácsot, amelyek a szakmai életem fontos alapját képezik, és amelyeket mindenképpen meg szeretnék osztani, hogy a jövő nemzedékek taxonómusai (remélhetőleg lesznek olyanok) is megfontolhassák.

Megismerkedésem Papp Lászlóval

Gyakorló taxonómusként kialakult bennem egy kép arról, hogy a taxonómia, szisztematika, molekuláris filogenetika, rendszertan, nevezéktan stb. mit is jelentenek az elméletben és a gyakorlatban. Elsősorban az első kettő egymáshoz való viszonya volt az, ami köszönőviszonyban sem állt azzal, amit a magyar nyelvű szakirodalom írt, és utóbbit őszintén szólva csak a szerteágazó szakirodalom olvasgatása után sikerült megértenem. Eldöntöttem tehát, hogy megírom a gondolataimat (Páll-Gergely 2017). A témáról kizárólag Papp László írt, néhány esetben társszerzőivel, tehát a

Fotó: Földvári Mihály

Börzsönyi kiszállás, Fauna Pannonica project, 2005

Papp László, Murányi Dávid, Vörös Judit és Földvári Mihály

„magyar nyelvű szakirodalom” az ő cikkeit jelenti. Ezért, amikor az álláspontomat megírtam, és beküldtem a *Magyar Tudomány* c. lapba, nehéz feladatomból volt: egyrészt ez egy olyan kérdéskör, amiben nincs „igaza” senkinek, a definíciók önkényes álláspontokat tükröznek. Tehát el kellett kerülnöm, hogy Papp László nézőpontját bármennyire is hamisnak állítsam be. Másrészt, csak az ő álláspontjával szemben lehetett és kellett meghatároznom a sajátomat, mégis el kellett valahogy kerülnöm a személyeskedést. Mindenesetre félttem tőle, hogy az egyébként taxonómusként elsőrangú és világszínvonalú, viszont sokak által „nehéz” embernek tartott Papp László ezt a cikkemet személyes támadásnak véli.

Papp László 2020 februárjában vette át a Szelényi Gusztáv emlékérmét, és ennek kapcsán beszélt az Agromyzidae családot feldolgozó négykötetes könyvről. Szó esett a határozás nehézségeiről, a hasonló volumenű munkák fontosságáról, tehát mindenről, ami miatt taxonómus lesz a taxonómus. Az előadás után röviden beszélünk is, és utána kezdtük el levelezni. Végül 2019 januárjában hoztunk össze egy hosszabb beszélgetést. Valójában akkor egyszer ültünk le egymással több órára. Erre a találkozásióra ő hívott, és a fő célja az volt, hogy megkérjen, amilyen fórumon csak lehet, propagáljam a Nemzeti Természettudományi Gyűjtemény felállításának fontosságát. Az ötletet ő egy 2013-as cikkben (Papp 2013) vetette fel, és sajnos ez teljesen visszhang nélkül maradt, pedig remek megoldás lehetne és lendületet adhatna a hazai gyűjteményi alapú biodiverzitás-kutatásnak. Papp László a saját tudományos működésének legértékesebb részének nem is a számtalan publikációt és tudományra új taxont, hanem a gyűjtemény felépítését tartotta (Papp 2021). A természettudományi múzeumok kiállításának és a tudományos gyűjteményének szétválasztásának gondolata akkor vált ismét aktuálissá, amikor a Természettudományi Múzeum Debrecenbe költözésének az ötlete ismét felmerült. Ezt a gondolatot felszínen kell tartani.

A beszélgetés során adott két tanácsa a következő:

(1) Minden taxonómusnak bele kell vágnia valami nagy, összegző projektbe, még a karrierje elején. Úgy fogalmazott, hogy ő nem a „legnagyobb legyész”, hanem a „legismertebb legyész”, mert a harmincas évei elején Soós Árpáddal elkezdett dolgozni a *Catalogue of Palaearctic Diptera* köteteken, amelyek a világ összes dipterológusának polcán ott vannak. A taxonómusi munka szerinte a revíziókon túl a hasonló összefoglaló és katalogizáló munkák összeállításából is áll. Én a *molluscabase.org* nevű online adatbázist szerkesztettem már akkor is. Erre ő azt válaszolta, hogy amennyiben kereshető, hogy egy adott fajt milyen néven ki hol, honnan közölt, az online adatbázisok is ugyanazt a funkciót látják el, mint a kötetben megjelenő katalógusok.

Fotó: Murányi Dávid

Laci utat nyit a legyészhálónak. Fauna Pannonica project, 2005

Az acsalapusban előbb mindig levett egy szakaszt, amire aztán összesereglettek a legyek.

(2) A taxonómusnak fejben kell tartani számtalan morfológiai karaktert, és ezt a tudást kell alkalmazni ahányszor egy újabb példány vizsgálatába fog, és nagy taxonrevíziókon dolgozik. Ezért a taxonómiai munka rendkívüli elmélyülést kíván. Papp László szerint az ő általa ismert példák azt mutatják, hogy „komoly” taxonómiát emiatt csak kutatóintézetekben és múzeumokban lehet végezni, közoktatási intézményekben nem. Ezért azt tanácsolta, hogy amennyire lehetséges, egy taxonómusnak el kell kerülnie, hogy egyetemi oktatóként dolgozzon. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy az embernek ne legyenek tanítványai.

Papp László ezen gondolatát is fontosnak és követendőnek tartom, azonban tisztában vagyok vele, hogy számos egyetemen dolgozó kollégát sérthet, amely nyilván sem Papp László, sem az én szándékomban nem állt.

ICZN Commissioner tag

Papp László ICZN Commission tagságára mindenképpen érdemes kitérni. Talán a taxonómusok között sem egyértelmű, hogy mekkora dolog az, ha valaki bekerül ebbe a szűk szakmai körbe. Ráadásul ő nem csak egy volt a sok közül, hanem mindig is azon kevesek közé tartozott, aki „normalitást” védte az ICZN Bizottságon belül. Ezt a következő történet világítja meg a legjobban, amelyet az egyik előadásában fejtett ki (Papp 2007). A *Drosophila* génusz típusfaja egy „jelentéktelen” faj (*D. funebris*), a *D. melanogaster* pedig egyértelműen a *Sophophora* genuszba tartozik. Csakhogy az egész világ *Drosophila*-ként ismeri, és nem lenne ildomos a már középiskolások által ismert tudományos nevet megváltoztatni. Az ICZN Commission elé került egy petíció, amely indítványozta, hogy a *D. melanogaster* legyen a *Drosophila* génusz típusfaja legyen, így a *Drosophila melanogaster* mindig helyes kombináció lesz. Csakhogy a petíciót 23:4 arányban leszavazták (Dalton 2009, 2010). Mondanom sem kell, a 4 igen szavazat között ott volt Papp László is. Ez kétségtelenül egy olyan ügy volt, amin látszik, hogy Papp László képes volt a szűk szakmán kívüli ügyekben gondolkodni.

Fotó: Murányi Dávid

Blephariceridae család egyetlen hazai fajának keresése a Mátrában (2006)

Taxonómia, határozás, hogyan tovább?

Papp László az utolsó akadémikus volt, akinek a zootaxonómia volt a szakterülete, és nagyon úgy tűnik, nem is lesz egyhamar senki, aki ilyen szinten képviselhesse a tudományterületet. Nem csak az a baj, hogy egyre kevesebb a taxonómus, hanem az is, hogy az Papp Lászlóhoz hasonló kaliberű szakemberekből (akik több száz fajt írnak le és vaskos revíziókat írnak) egyre kevesebb

van. Továbbá kis túlzással kijelenthető, hogy Magyarországon a légyhatározás (5600 fajos, gazdaságilag is jelentős csoportról van szó!) megszűnt. Ezért Papp László halála szimbolikus, és alkalmas adhat, hogy a taxonómia és faunisztika jövőjét átgondoljuk; ez azonban egy másik írás témája kell legyen.

Irodalom

Dalton, R. (2009): A fly by any other name. *Nature*, 457: 368.

Dalton, R. (2010): what's in a name? fly world is abuzz. *Nature*, 464: 825.

Páll-Gergely, B. (2018): Szemléletváltás szükséges a taxonómia és szisztematika viszonyáról és meghatározásáról. *Magyar Tudomány*, 179 (7): 1083–1093.

Papp, L. (2007): *Stegomyia aegypti* és *Aedimorphus vexans*: a taxonómusok önkénye vagy elkerülhetetlen következmény. Szünzoológiai Szimpózium, előadás.

Papp L. (2013): Javaslat a Nemzeti Természettudományi Gyűjtemény létrehozására. *Magyar Tudomány*, 174 (12): 1506–1513.

Papp, L. (2021): A Magyar Növényvédelmi Társaság Kitüntetettjei 2020-ban. Papp László a Horváth Géza emlékérem kitüntetettje. *Növényvédelem*, 82 (N. S. 57) (2): 64–65.

Páll-Gergely Barna, ELKH ATK NÖVI

MRT Hírek

A MRT 881. ülésén (2021. október 15.) elhangzott előadások összefoglalói

<https://www.rovartani.hu/eloadouleseik/>

Kedves Egybegyűltek, Tagtársak, kollégák! Ismét emléknapot tartunk. Egy éve sincs, hogy hasonlóképpen búcsúztunk Nagy Barnabástól, azaz Barnától vagy Barna bácsitól, aki tavaly, 99 éves korában hagyott el bennünket. Csakhogy van egy óriási különbség a két megemlékezés között. Nem mindegy ugyanis, hogy pályatársunk hogyan és hány éves korában távozik. Emlékszem, úgy tíz éve volt, hogy körülnéztem a teremben, láttam az első sorokat megtöltő idős rovarászokat, akik elérték, vagy csak megközelítették a százéves kort és arra gondoltam, hogy mégiscsak van abban valami, hogy a rovarászok magasabb kort érnek meg, mint az átlag. De persze az agyam másik féltékéje, a racionális, az már akkor is tudta, hogy ez nem lehet igaz. Nagy Barna idén augusztus 2-án töltötte volna be a százat, Merkl Ottó viszont még a nyugdíjas kort sem érte el azon a napon, amikor reggel összeesett. Ugyanannak a napnak a délutánján választottuk volna meg a Rovartani Társaság elnökének. Nagy igazságtalansága ez a Sorsnak, amit sem megérteni, sem befolyásolni nem tudunk. Így már ezt az örömteli hírt sem érthette meg, hogy ezután minden rovartani ülést itt fogunk tartani a Semsey Andor teremben, ugyanis pár hete erről írtunk alá megállapodást a Természettudományi Múzeum vezetésével. A mai összes előadás Ottóról fog szólni, ma róla emlékezünk meg, ahogy a májusi Rovarász Híradó is róla szólt. És ezzel én be is fejezném, átadom a szót a Múzeum főigazgatójának, Bernert Zsoltnak, aki megtisztelte az emlékülést a jelenlétével.

Haltrich Attila köszöntője az emlékülés előtt

Bogarászat mesterfokon. 40 év a múzeum szolgálatában. Merkl Ottó (1957–2021). Fájdalmas és tragikus veszteség érte 2021. február 19-én a Magyar Természettudományi Múzeumot és a hazai zoológiát. Elhunyt dr. Merkl Ottó, a Bogárgyűjtemény vezetője, a gyászbogarak nemzetközi híru kutatója. 1981-ben került a múzeumba, első és egyetlen munkahelyére, ahol nagynevű elődjének, Kaszab Zoltánnak örökébe lépett. Összesen 201 bogártaxon, zömében tudományra új gyászbogár fűződik nevéhez, és 138 a tiszteletére elnevezett fajok és génuszok száma. Pályafutása során több mint 160 bogárfajt közölt első ízben Magyarországról. Tudományos és ismeretterjesztő közleményeinek száma 385, ha ehhez hozzászámítjuk az online megjelenéseket is, a szám megközelíti az ötszázat (!). Kiemelendő művei közül a Vig Károllyal közösen írt *Bogarak a pannon régióban* című, nagy alakú, képekkel gazdagon illusztrált kötet. 2019-ben elnyerte a Frivaldszky emlékérem

arany fokozatát és megkapta az állami természetvédelem legmagasabb kitüntetését, a Pro Natura díjat.

Szél Győző

Magyar Természettudományi Múzeum Állattára, szel.gyozo@nhmus.hu

Merkl Ottó és a *Folia entomologica hungarica*: 15 év szerkesztői munka eredményei. Merkl Ottó 2005 és 2020 között szerkesztette a *Folia entomologica hungarica*-t, a Magyar Rovartani Társaság és a Magyar Természettudományi Múzeum közös tudományos folyóiratát. Szerkesztősége alatt a lap mind tartalmában, mind formájában kiforrott, és a magyar vonatkozású rovarantani kutatások nemzetközileg jegyzett tudományos fórumává vált. Előadásunkban szerkesztőségének főbb eredményeit összegezzük, illetve néhány szemelvényt villantunk fel Ottó szerkesztői munkájának mindennapjaiból.

Vas Zoltán és Szőke Viktória

Magyar Természettudományi Múzeum Állattára

Vig Károly: **Merkl Ottóról, a Magyar Rovartani Társaságról – és ami összekötötte őket.** Egy nagyon szép lírai előadás, sok idézettel, személyes élménnyel, magáról az előadóról és a bogarászattal való ismerkedéséről, a kezdetekről, de főleg Merkl Ottóról, akivel több évtizedig dolgoztak együtt, 12 évig szinte tandemben irányítva a Magyar Rovartani Társaságot. (Szerk.)

Dr. Merkl Ottó együttműködése a vidéki rovarantani műhelyekkel (Bakonyi Természettudományi Múzeum). Merkl Ottó aktívan részt vett a vidéki természetudományi múzeumok munkáiban. Az 1962-ben indított, „A Bakony természeti képe” kutatóprogramhoz 1983-ban csatlakozott, témája a Bakony bogárfaunájának kutatása volt. Elsősorban a más bogarászok által kevésbé tanulmányozott és ismert családokat gyűjtötte és határozta. Feldolgozta a Bakonyi Természettudományi Múzeumban és magángyűjteményekben található bakonyi katicabogarakat (Coccinellidae) és álbödeféléket (Endomychidae).

1985-ben májusban és júniusban a Balaton-felvidéken végzett gyűjtéseket. A begyűjtött példányok mintegy felét kipreparálta és át is adta a múzeumnak. Meghatározta a málnabogarak (Byturidae), a csuklyásszűfélék (Bostrychidae) és gombabogárfélék (Mycetophagidae) fajait, és így nyert adatokat a *Fauna Hungariae* általa írt kötetében is felhasználta. 1986-tól elfoglaltságai miatt nem tudott részt venni terepi kutatásban, de a múzeum gyűjteményének a feldolgozását haláláig folytatta. Főként az apró, nehezen határozható bogarak feldolgozását végezte. A példányokat vagy maga határozta, vagy eljuttatta a megfelelő külföldi specialistákhoz.

Tanácsot adott a múzeumi évkönyv szerkesztéséhez és segítséget nyújtott a gyűjteményezési és az állagmegóvási feladatokban is. Lektorálta a múzeumi évkönyvünk bogarakkal foglalkozó cikkeit, valamint Ádám Lászlónak, a bakonyi holyvákrol írt monográfiáját (2004).

Az MTM 2008-ban a hazai Natura 2000-es területek közösségi jelentőségű bogárfajainak kimutatására nyert el pályázatot. A Bakony környéki területek vizsgálatára, Ottó javaslatára a Bakonyi Természettudományi Múzeumot kérték fel. A 2009 és 2012 során meghatározta a bakonyi barlangokból előkerült nyurgapecebogarakat (*Choleva* spp.), a penészbogarakat (Cryptophagidae) pedig eljuttatta külföldi specialistákhoz. Utolsó közös munkánk a Soroksári Botanikus Kert vizsgálata volt, az eredményekről 2019-ben jelent meg az Ottó által szerkesztett és több hazai rovarász által jegyzett, közös publikáció.

Merkl Ottó a hivatásos és amatőr rovarász kollégáival haláláig jó kapcsolatot ápolt, melynek szép példája a Grabant Arankával, évi rendszerességgel megszervezett „Bogárkarácsony” és „Bogárújév”. A jó hangulatú és késő estébe nyúló, zömében kötetlen beszélgetést mindig Ottó vezette be, majd a résztvevők összefoglalták az előző év legfontosabb rovarászati eredményeit. Az utolsó ilyen összejövetel – a vírushelyzet miatt – 2019-ben volt.

Kutasi Csaba, MTM Bakonyi Természettudományi Múzeuma, kutasi.csaba@nhmus.hu

Terepen Ottóval. Szerencsés vagyok, hiszen tizenkét évet dolgozhattam együtt egy olyan emberrel, akinek a neve még generációkkal később is valódi jelentéssel fog bírni nemcsak a bogarász szakemberek, de a hazai természetvédelem és muzeológia területén dolgozók között is. Kivétel nélkül minden terepen együtt töltött alkalom meghatározó és hihetetlenül szerteágazó ismeretekkel gazdagított. Számtalan bogárfajt azért ismerek, mert azt Ottóval együtt találtuk, fogtuk és határoztuk meg, és ezek a fajnevek, valamint a hozzájuk köthető személyes tapasztalatok kitörölhetetlen emlékként rögzültek bennem. Előadásom során számtalan, a gyűjtéseken készült fényképem közül szemezgetek, és mesélek arról, milyen volt Ottóval a terepen.

Németh Tamás, MATE Állattani és Állatökológiai Tanszék, haesito@gmail.com

Az MRT 882. ülésén (2021. november 19.) elhangzott előadások összefoglalói

<https://www.rovartani.hu/eloadoulesek/>

Soltész Zoltán, Peregovits László, Török Edina, Bozó Csaba, Szappanos Albert: **In memoriam Papp László (1946–2021)** (15 perc)

Megható búcsú Papp Lászlótól fényképekkel gazdagon illusztrálva, személyes emlékekkel felidézve a kollégát, munkatársat, barátot. Az előadást Soltész Zoltán tartotta. (*Szerk.*)

Könyvismertető: Három könyv, három összefoglalás

- Varga Zoltán: **Biogeográfia – az élet földrajza;**
- Varga Zoltán., Rózsa Lajos, Papp László, Peregovits László: Zootaxonómia – **Az állatvilág sokfélesége;**
- Rózsa Lajos: **A típuspéldány elrablása és más rettentő bűncselekmények a Természet-tudományi Múzeumban.** (15 perc)

Az első két könyvről Peregovits László tartott rövid ismertetőt, magukat a műveket pedig a szünetben kézbe is lehetett venni. A harmadik könyvről Rózsa Lajos, felvételről, kivetítve beszélt, beavatva a hallgatóságot a könyv keletkezésének műhelytitkaiba. (*Szerk.*)

Varga Zoltán: **Az európai magashegységek életföldrajza lepkész szemmel** (30 perc)

Varga Zoltán professzor, miután megemlékezett barátjáról, a nemrég elhunyt Papp Lászlóról, kedvenc témájára tért át, a biogeográfiára. Zonalitás, magashegységi övezetesség a Kárpát-medencében, Európában, magassági övezetesség és elterjedési határok a Balkánon stb. Mindezt rengeteg térképpel, lepkefotóval (elsősorban szerecsenlepkék, Erebia fajok) illusztrálva. (*Szerk.*)

A Balkán álkérész (Plecoptera) faunájának állatföldrajzi jellemzése. A Balkán álkérész faunája a régió legtöbb országát tekintve mérsékelten feltárt. Eddig összesen több, mint 200 álkérész faj balkáni előfordulása vált ismertté, a teljes fajszámot 300 körülire becsülhetjük. A fauna kapcsolata a környező régiókkal meglehetősen különböző: a Kárpátokkal sok, míg Anatóliával meglehetősen kevés közös fajjal bír, az Alpok és a Balkán közös endemizmusainak nagy része pedig a Dinári-hegységre korlátozódik. A balkáni endemizmusok tekintetében három jellegzetes mintázat különíthető el: dinári, mőziai és attikai. A diverzitási és endemitási forró pontok közül magas diverzitásúak az Alpokkal és a Kárpátokkal érintkező területek, az izolált magashegységekben (Prokletije, Korab, Ríla, Pirin, Lakmosz) mind a diverzitás, mind az endemitás is magas, egyes különleges klímájú dombvidékeken (Epirusz, délkelet Macedónia, Strandzha) magas endemitást és mérsékelt diverzitást tártunk fel, míg az Égei-szigetek alacsony diverzitású endemitási gócpontoknak bizonyultak.

Murányi Dávid, Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, d.muranyi@gmail.com

Szatmári Lajos, Kosztolányi András, Laczkó Levente, Rácz Rita, Varga Zoltán, Barta Zoltán, Sramkó Gábor: **A nagyfejű csajkó (*Lethrus apterus* (Laxmann, 1770), Geotrupidae, Coleoptera) evolúciós története.** (20 perc)

A Debreceni Egyetemen folyó kutatást, amit eredetileg Sramkó Gábor mutatott volna be, Szatmári Lajos ismertette a jelenlévőkkel sok képpel, elterjedési térképpel és kladogrammal. Számos *Lethrus* populáció bigeográfiai vizsgálata alapján, amit az előadó részletesen ismertetett, kiderült, hogy az európai csajkó fajok monofiletikus egységet alkotnak. A hazai populációkhoz legközelebb a Balkánon élők tartoznak, magához a *Lethrus apterushoz* pedig a *L. schauimi* faj áll a legközelebb. A vizsgálatok a nyugatról kelet felé történő expanziót valószínűsítik. (Szerk.)

Rövid Hírek

Beszámoló a 6. Palearktikus Thysanoptera Szimpóziumról

A tripszekkel foglalkozó nemzetközi szakemberek 1983-ban találkoztak először Dr. Jenser Gábor budapesti lakásán. 1985-ben Smolenice-ben rendezték meg a következő összejövetelt. Ezt követően 1987-ben Gödöllőn, 1990-ben Lengyelországban, 1992-ben Németországban tartottak szakember találkozót.

A konferencia Jenser Gábor javaslatára 2003-ban vált „Palearktikussá”. Az első Palearktikus szimpóziumot 2003-ban Gábor szervezte meg Gödöllőn, majd a másodikat 2007-ben Ljubljanában, a harmadikat 2011-ben Smolenice-ben, a negyediket 2014-ben Bécsben, az ötödiket 2017-ben Krakkóban tartották. A hatodiknak 2021-ben ismét Magyarország adott otthont.

Fotó: Marek Kucharczy

A szimpózium résztvevői, Zamárdi, 2021.09.16.

Ezek az összejöveteleken a negyven-ötven főből álló társaság előadások, poszterek formájában vitatja meg a zárlati, a gazdaságilag jelentős és egyéb fajokkal kapcsolatos új eredményeket, továbbá a különböző tripszfajok elleni hatékony védekezés eszközeit.

A NÉBIH Növény-egészségügyi Diagnosztikai Nemzeti Referencia Laboratórium tripszekkel is foglalkozó entomológusa, Orosz Szilvia főszerzőként, Szénási Ágnes és Fail József társszerzőként vállalták, hogy 2021. szeptember 13–17 közötti időpontban megszervezik és lebonyolítják a 6. Nemzetközi Thysanopterológiai Szimpóziumot, amely a Zamárdi Továbbképzési és Oktatási Központban volt megtartva.

Fotó: Manfred Ulitzka

Hibrid konferencia. Kivetítve a 44 online résztvevő pár tagja, a kép jobb alsó sarkában Orosz Szilvia, a konferencia egyik szervezője.

Fotó: Manfred Ulitzka

A konferencia résztvevőit szeptember 13-án a Minisztérium részéről Gábrriel Géza köszöntötte.

A szervezők nagy fába vágták a fejszéküket, hiszen a COVID pandémia miatt hibrid konferenciában kellett gondolkodniuk. Ennek megszervezése és megvalósítása jelentős időt és energiát igénylő vállalkozás volt. Végül az erőfeszítéseket siker koronázta: 15 jelenléti és 44 online résztvevővel, 17 előadással és 14 poszter bemutatásával zajlott le a rendezvény. A személyes jelenlétükkel szlovák, lengyel, szlovén, orosz és német résztvevők tiszteltek meg bennünket. Ami az online résztvevőket illeti, nagyon széles volt a nemzetközi paletta: ausztrál, amerikai, kenyai, etióp, török, angol, francia, spanyol, olasz, német, holland, orosz, lengyel, cseh és román szakemberek regisztráltak előadóként és érdeklődőként. Online a Microsoft Teams program segítségével kapcsolódhattak a résztvevők a konferenciához.

Az első nap taxonómiai, diagnosztikai, faunisztikai, ökológiai és viselkedéstani előadásokat hallhattunk. A második nap a gazdaságilag jelentős tripszfajokkal kapcsolatos növényvédelmi kérdések és a velük kapcsolatos védekezési eszközök voltak a porondon. Délután a jelenlevők a Tihanyi félszigeten kirándultak.

Séta a Budai Várban.

A harmadik nap a társaság egy felejthetetlen napot töltött Budapesten, végigjárva a főváros legjelentősebb nevezetességeit. A negyedik nap a poszterbemutató volt szentelve. Előzetesen minden előadótól bekértük a posztereket PDF formátumban, amelyeket a szimpózium weboldalára is feltöltöttünk, hogy onnan mindenki számára elérhetőek legyenek. Majd a poszterbemutató napján mindenki ismertette a munkáját öt percben, ezt követték a kérdések a hallgatóság részéről. A rendezvényt a negyedik nap estéjén a Zamárdi Szent Kristóf Pincészetben borkóstolóval zártuk. Az ötödik nap elérkezett a búcsú ideje. Mindenki nehéz szívvel távozott, hiszen olyan jól összekovácsolódott a társaság emberileg és szakmailag egyaránt. A résztvevők visszajelzése alapján mindenki kitűnően érezte magát, feledhetetlen napokat töltött ezen a jól szervezett, csodálatos atmoszférával rendelkező konferencián, ahol maximálisan élvezhették a magyarok vendégszeretetét.

*Orosz Szilvia,
Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal Élelmiszerlánc-biztonsági Laboratórium Igazgatóság
(NÉBIH ÉLI) Növény-egészségügyi Diagnosztikai Nemzeti Referencia Laboratórium*

Egy újra-újra felbukkanó kártevő, a földközi-tengeri gyümölcslelégy [*Ceratitis capitata* (Wiedemann, 1824)]

Papp László emlékére

A hazánkban időről időre megjelenő alkalmi vendég rovarfajok nem ismeretlenek a magyar entomológusok között. Egyik, ha talán nem a legszebb légyfajunk is ilyen, ez a szép legyecske a szélesen elterjedt és jelentős károkat okozó meleg égövi a földközi-tengeri gyümölcslelégy [*Ceratitis capitata* (Wiedemann, 1824)], amely majdnem száz éve jelent meg először Magyarországon az 1920-as évek végén, majd ezután többször is felbukkant, de megtelepedni nem volt képes. Az utolsó előkerülése tíz évvel ezelőtti, 2011-ben jelezték Spanyolországból származó mandarinokban. Valószínűsíthető, hogy az intenzív egzotikusgyümölcs-importnak (főleg a citrusfélék importjának) köszönhetően a 2011. évi előkerülés óta többször is megjelent hazánkban, csupán elkerülte a figyelmet. Az idei évben két hím és két nőstény egyed jelent meg kispesti házamban, amely feladta a leckét, hogy honnan is jöttek ezek az igen szép legyecskék.

Talán az egyik legkönnyebben felismerhető légy a hazai faunában. A hím testhossza 4 mm körüli, az első orbitális sertéjének apikális vége erősen kiszélesedik és rombusz alakú. A nőstény kissé nagyobb (5-6 mm), az első orbitális sertéje normális, tű-alakú. A toron a sötét alapon jellegzetes ezüstös-, világosszürkés mintázat van, míg a potroh sárgás világos sávval díszített és a nőstényé kissé kiszélesedő. A nősténynek rövid áltojócsöve van. A szárnyak szépek, mintásak, a tő körüli régió apró foltokkal díszített, míg a középső és apikális részén sárga harántsávok figyelhetőek meg.

Fotó: Kontschán Jenő

Földközi-tengeri gyümölcslelégy: felül a hím habitusa oldalról és feje felülről, lenn a nőstény habitusa hátulról és fej felülről (készült Keyence WHX1000 típusú digitális mikroszkópal)

A lakásban két hím és két nőstény példányt találtam, de hónapok óta nem vásároltunk citrusféléket, így feltételeztem, hogy valahonnan berepült hozzánk. De nem tudtam, honnan. Hogy erre választ próbáljak találni, a CSALOMON csapdacsalád földközi tengeri gyümölcslegré specializált csapdáját (<http://www.csalomoncsapdak.hu/5kartevoklatinnevszerint/pdf fajonkentik/ceratitiscapitatafoldk ozitengerigyumlegy.pdf>) helyeztem ki a kertem elülső részére (ezen a részen lévő helységben találtam a legyeket), míg egyet a hátsó részre, ahol a kerti komposztáló van. Az eredmény nem sokat váratott magára, a kert elülső részén lévő csapdák üresek voltak, míg a komposztáló közelében lévők szépen fogták a földközi-tengeri gyümölcslegré hímeket. Az ok egyszerű lehet, valószínűleg a korábban vásárolt citrusfélék (mandarin vagy narancs) lehettek fertőzöttek a légylárvákkal, amelyek aztán a komposztálóban fejlődtek ki teljesen, miután oda dobtuk ki az ehetőnek tartott gyümölcsöket, és később onnan repültek be a házba. Most már csak az a kérdés, hogy a komposztálóban a különböző gyümölcsökre lerakott tojásai, vagy a legyecskék lárvái túlélnek-e a telet és tavasszal újra megjelennek-e?

Kontschán Jenő, ELKH ATK NŐVI

Szerencsés fotó az év fajairól

Fotó: Bodzás János Sándor

Katona Gergely megkért, hogy határozzak meg egy hernyót egy ismerőse Facebookra feltöltött fotóján. Megdöbbenve vettem észre, hogy a hihetetlen szerencsésen elkapott képen a 2021-es év **madara**, a **cigánycsuk** (*Saxicola rubicola*) eszi az idei év **rovarát**, a **kacsafarkú szendert** (*Macroglossum stellatarum*)! Ráadásul a madár egy STOP táblán ül, tehát az egész kép teljesen véletlenül olyanra sikerült, mint egy jól megkomponált természetvédelmi plakát. Csak gratulálni lehet Bodzás János Sándornak a remek fotóhoz.

Dombi Orsolya, Érd

Szedd az ízelt lábaid!

(Állatszeretet Fesztivál a Fővárosi Állat- és Növénykertben, 2021.10.02.)

Társaságunkat idén is képviseltük a Fővárosi Állat- és Növénykert Állatszeretet fesztiválján, mely az állatok világnapja köré épülő rendezvény. Standunknak a szervezők az ötletes „Szedd az ízelt lábaid!” elnevezést adták. Nagy örömünkre akkora volt az érdeklődés, hogy leülni sem volt időnk. Természetesen Sasvári Zoltán gyönyörű, egzotikus, élő rovarai voltak a legnépszerűbbek, de sokan jöttek át az asztal másik felére is szavazni a következő Év Rovarára. Most először, kísérleti jelleggel hoztuk ki a szavazást erre a rendezvényre, de délre el is fogyott az előre nyomtatott szavazócédula. Ezen az előszavazáson a fűrészlábú szöcske volt a legnépszerűbb, főleg a kisfiúk körében.

Hirtelen ötlettől vezérelve került az asztalra egy cernával porázra kötött és sétáltatható rózsabogár is, akivel egész nap nem csak a gyerekek, de a szülők is nagy derűtséggel ismerkedtek.

Sasvári Zoltán és a jövő rovarászai

Az élő rovarok és a szavazás mellett egy gyönyörű, egzotikus lepkéket bemutató dobozzal, az év rovára jelölteket bemutató preparátumokkal, mikroszkóp alatt vizsgálható állatokkal és a korábbi év rovára nyerteséről szóló memóriajátékkal is vártuk a látogatókat. Nagyon jó volt látni, hogy a gyerekek mennyire lelkesek és érdeklődőek, és a többiektől legtöbbször még az is bátorságot kapott kézbe venni egy-egy rovar, aki elsőre a közelükbe se mert menni.

A program célját, azaz a gyerekek rovarok iránti kíváncsiságának felkeltését, valamint kezdeti tévhiteik vagy félelmeik eloszlatását, többnyire sikeresen megvalósítottuk, egy-két komolyabban érdeklődő fiatal látogatónkban pedig megláthattuk a jövő rovarászát. Nagyon elégedetten és feltöltődve zárhattuk a napot, remélem jövőre is mehetünk.

Köszönöm a nagyszerű, kitartó és lelkes munkát tagtársaimnak, Illiczky Sándornak és Sasvári Zoltánnak, valamint Fábíán Györgynek a fantasztikus lepkésdobozt, Haltrich Attilának és Szövényi Gergelynek pedig a preparátumokat.

Dombi Orsolya, Érd

Dermesztő hideg és jó hangulat a Gerecsében Rovarászkirándulás Pusztamaróton, 2021. szeptember 10–12.

Ugyan az idej kirándulás júniusról szeptemberre csúszott, de a Szabóky Csaba és Both Vera által szervezett és levezényelt tábor most is kiválóra sikeredett. Egyedül talán a plusz fokokat hiányolhatuk, ugyanis a völgy, melyben táborhelyünk, a Sólyomfészek elhelyezkedett, a környék leghidegebb pontjának bizonyult. A napközbeni rövidnadrágos idő már koraestére kabátosra fordult, amin nem segítettek a pinchhőmérsékletű szállások sem. A zimankót Csaba isteni gulyáslevesével, szalonnasütéssel, igen változatos italkínálattal, valamint azzal igyekeztük kompenzálni, hogy a közeli, meglepően melegebb klímájú emelkedőkre mentünk ki lámpázni és csalizni.

fotó: Dombi Orsolya

Lámpázás a nem annyira dermesztő dombtetőn (Koczor Sándor, Tóth Balázs)

szurdokösvényen haladva útba ejtettük a sziklába vájt Mária-kegyhelyet, valamint az erdőt rövid szakaszon elhagyva a hajdani érseki vadászlakot, a Serédi-kastélyt is. A fárasztó, de szép hegymenetet szinte mindenki teljesítette, de az ingatag fémlétrás geodéziai torony megmászását már többen nem vállaltuk. Túránkhöz csatlakozott Krajcsovsky Bence helyi természetőr is, akitől sok érdekességet megtudhatunk a környéken folyó természetvédelmi munkákról, erdőkezelésről, valamint a mesterséges denevérodúkról.

A lámpázások mellett első nap Csaba molyokról majd gombákról szóló előadásai, másnap pedig egy jó hangulatú, hosszan elhúzódó szalonnasütés volt az esti program.

A hőmérséklettől eltekintve a táborhelyünk minden kívánalmunknak megfelelt, jól felszerelt volt, reggelit is kapott, aki kért, így egy szavunk se lehetett. Még egy barátságos róka is járt a táborhoz. A környék mesés szép volt, madárdalos, sűrű erdő, igazi léleknyugtató szálláshely. A megközelítés volt csak cseppet kalandos, az odavezető, kis jóindulattal útnak titulálható teherautónyomot több autó is megsínylette.

Egész napos szombati kirándulásunkkal a Nagy Gerecse hegyet céloztuk meg, mely 634 méteres magasságával az egész Gerecse legmagasabb pontja. Egy látványos, görgetegsziklás

fotó: Dombi Orsolya

A környező erdő

A völgyben a csípős hidegben az esti rovarforgalom nem volt nagy, de az enyhébb lankákon már volt mit látni. A napközbeni nyári melegben viszont még a táborban is rengeteg lepkében gyönyörködhattünk.

fotó: Dombi Orsolya

Előadó (Szabóky Csaba) és kitartó nézőserege a hidegben

A harmadik napon a legtöbben már reggel, táborzárás után hazaindultak, de öten nekiindultunk felfedezni a védett bükköst, majd a Pisznicét, ami engem messzemenőig kárpótolt az előző napon elmaradt kilátásért. A lélegzetelállító panoráma, a hajdani bányászat nyomait is viselő, tarka, összevissza töredezett, szürreális sziklafalak és kísérőink, a fel-fel bukkanó nyírfa- és tölgyfa-csücsköslepkék felejthetlenné tették ezt a napot is.

a Csapat

Fotó: Jurkó Viktória

Jó volt látni, hogy az összeszokott táborozócsapat mellett új kirándulók is csatlakoztak hozzánk, reméljük, jövőre is velünk tartanak.

Dombi Orsolya, Érd

Táborozás járvány idején a Kárpátokban

Rovarásztábor Máramarosban, 2021. július 25 – augusztus 2.

Mit mondjak, nem volt egyszerű megszervezni. Kezdődött azzal, hogy már 2020 februárjában felvettem a kapcsolatot a szállással, Felső Visón, jelentkeztek több mint 50-en, lefoglaltam a szobákat (még sátorhelyeket is!), erre kitört a járvány.

Nem adtuk fel, reménykedtünk, hogy kijutunk! Mindenki a saját autójával utazik, a szabadban étkezünk, egész nap a hegyekben, a természetben leszünk, miért fertőződnénk meg? Csakhogy a csapat létszáma hétről hétre csökkent, végül július elejére már csak 24-en maradtunk. Aztán a kegyelemdöfést az adta meg, hogy pont aznap (augusztus 2.), amikor hazatértünk volna, bevezették a karantén-kötelezettséget. Így a 2020-as táborozás elmaradt.

Nem baj, megszervezzük 2021-ben!

fotó: Haltrich Attila

Csoportkép az Asztal (Stiol)-réten, háttérben a Máramarosi-havasok gerince

De ki számított arra, hogy a járvány nemhogy csitulna, de újabb és újabb hullámokat vet? Még szerencse, hogy megkaptuk az oltásokat, így 2021-ben is próbálkoztam. Soha ilyen kevesen nem jeleztek vissza: összesen 15 fő, töredéke az elmúlt évtizedekének.

Nem számít, belevágtunk. Hibát követtem el, hogy nem váltottam szállást, egy kisebbet. Ez ugyanis a környék legtöbb szobájával rendelkezőt, amit, ha nincs a járvány, ki is töltöttünk volna, így viszont más turistacsoportokkal kerültünk érintkezésbe. De megúsztuk! Ekkor már Magyarországon nem kellett beltérben sem maszkot hordani, Romániában még igen. Kellemetlen meglepetés volt az is, hogy a panzió egy év alatt megduplázta az árait, és nekünk csak annyi választási lehetőségünk maradt, hogy „menjünk vagy sem”. De nem panaszkodom tovább: csodálatos hetet töltöttünk kinn! És ez nem utolsósorban a remek kirándulóidőnek volt köszönhető. Egy esős napot sem fogtunk ki!

A környéket, a túrahelyeket már ismertük, hiszen 2001-ben és 2010-ben is táboroztunk ezen a vidéken, úgyhogy pontosan tudtuk mi vár ránk. Az egyik nap a Vasér (Vaser) völgyében vonatoztunk, elől gőzmozdonnyal („Mocănița”), mi nyitott kocsikban, másnap a Máramarosi-hegység gerincéről néztük a Radnai-havasok teljes vonulatát.

Peri
kolostor-
templom,
Szaplonca

fotó: Haltrich Attila

Nagy-Pietrosz (2303 m)

fotó: Haltrich Attila

Erdélyi havasszépe - *Rhododendron myrtifolium*

fotó: Haltrich Attila

Aztán az Iza-völgye fatemplomait látogattuk sorra, melyek az UNESCO Világörökség-listáján is szerepelnek (93-ból hetet terjesztettek fel erre a címre), majd a napot egy sós vizes fürdészel zártuk az aknasugatagi strandon. De a legszebbek, ha egyáltalán lehet az élményeket kategorizálni, a csúcs- és gerinctúrák voltak. Borsafüredről libegőzés a fahatár felett húzódó Stiol-rétre (jó pár száz métert lehet így függőlegesen megspórolni!), ahonnan lenézve láttuk az Aranyos Beszterce forrás-tavát („tengerszem”), majd fel a Gargaló-nyeregbe (1907 m), aztán megkerülve a gleccservölgyet

Nagy fenyvescincér - *Monochamus sartor*

Fotó: Haltrich Attila

haza (24 km, több mint 1000 m-es szintkülönbség). A nemrég elolvadt hófoltok helyén virágzó havasszépe-foltokat is felfedeztünk, fotóztunk. Sajnos a leereszkedés úgy igénybe vette izmainkat, majd okozott több napig tartó izomlázat, hogy a Nagy Pietrosz (2303 m) megmászására csak öten vállalkoztak, mi, többiek, a könnyen megközelíthető a Lovak-vizesését kerestük fel.

Meglepően kevés rovar került kintlétünk alatt a szemünk elé. Lámpázás nem volt, a nappali lepkek közül egyedül az *Erebia epiphron transsylvanica* néhány példánya tűnt fel, az is kis számban. A törpefenyők körül zengőlegyek és darazsak keringtek, ami kéregtetvek (*Cinara* spp.) jelenlétére utalt (találtunk is belőlük!). Mindent összevetve szép, megismételhetetlen élményekben volt részünk, kár lett volna őket kihagyni!